

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Prima Duo Sæcula Complectens

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1758

VD18 13322648

§. 20. Tractatus Theophili ad Autolicum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66002)

Sæculum II. mentionem faciat in Tractatu suo ad Au-
 A. C. 180. tolycum, quem hodierna adhuc die ha-
 bemus.

§. XX.

Tractatus Theophili ad Autolycum.

Autolycus erat vir Paganus magno in-
 genio, & sciendi percupidus; animo
 adversus Religionem Christianam præ-
 occupato eam sicut alii, Doctrinam esse
 insolentem, & rationi repugnantem pu-
 tabat. Huic opposuit Theophilus suum
 Tractatum, quem in tres libros divisit.
 In primo ad quæstionem, sibi ab Autoly-
 co propositam de vero Deo, in hunc mo-
 dum loquitur: *Si dicas, ostende mihi
 Deum tuum, etiam ego dicam, ostende
 mihi, quod sis homo, demonstra mihi, quod
 oculis animæ videas, & quod auribus men-
 tis tuæ audias; oculi corporis non nisi
 terrestria, & sensibilia vident. Cæci
 non vident lumen solis, quis ideo fulgere
 solem neget? itaque oculi animæ tuæ pec-
 catis tuis obfuscantur; est anima tua spe-
 culum maculatum. Ostende te talem,
 qualis es. An non es adulter, nec luxu-
 riosus, nec fur, nec raptor, nec obtrecta-
 tor, nec iracundus, nec ambitiosus, nec a-
 varus? parentibus inobediens, aut libero-
 rum tuorum venditor? talibus Deus se
 non manifestat, nisi prius mundentur.*

*Poss. Justin.
 edit. 1615.*

Dices

Dices mihi; tu ergo, qui Deum vides, describe mihi ejus formam. Ad hanc objectionem Theophilus præcipua Dei attributa enumerando satisfacit, & deinde sic pergit.

Sæculum II.
A. C. 180.

Sicut anima hominis est invisibilis, & ex motu, quem tribuit corpori, cognoscitur, ita Deum oculis nostris videre non possumus, at ex ejus Providentia, & operibus cognoscimus. Quis videns navem, vela facientem, & portum feliciter subeuntem, dubitat, num aliquis Rector sit, qui cursum dirigat? ita etiam Deum dari credere debemus, qui hoc universum gubernat, quamquam eum oculis carnis non possumus conspiceret. Imperatorem in terris regnare aliquem, omnes credunt, quamquam omnes non videant; attamen per leges, per Ministros, per imagines suas innotescit; solum Deum ex operibus ejus, & Potentiæ effectibus agnoscere renuis. Quare autem Deum esse non credas? an non intelligis, rebus omnibus principium esse in fide; quomodo agricola meteret, nisi semen suum terræ credidisset? quis maria trajiciet, nisi perito Naucleo fidat? quis æger sanitatem recuperabit, si nullam in Medico fiduciam habeat? quam artem, quam scientiam addisces, nisi in ipso discendi exordio fidem Magistro habeas?

p. 74.

Exinde Deorum Gentilium vanitatem monstrat, & librum primum hisce claudit:

p. 76.

Sæculum II.
A. C. 180.

dit: *Quapropter Imperatorem honorabo, at non adorabo, Deum autem verum, qui solus, & natura Deus est, adorabo. Imperator Deus non est, sed homo est a Deo constitutus, non ut adoretur, sed ut Mundum in æquitate judicet. Hoc est munus ejus, ipsi a Deo commissum. Quis Imperator toleraret, quis ferre æquo animo posset, ut quisquam subditorum suorum penes se Imperatoris titulo nuncupetur; est nempe Nomen ipsi proprium, quod alteri tribuere nefas sit; sic etiam solum Deum adorare oportet. Cæsarem honora debito affectu, obedi, subditus esto, ora Deum pro eo. Et ita Dei Præceptum adimplebis.*

p. 79. Tum Autolycum ad legendas S. Scripturas commonet, ut instruatur, & Judicii Divini rigorem, quem ipsi comminatur, evitare valeat.

p. 86.
Act. 17. 28.

In libro secundo Theophilus ridiculam Idolorum cultus ineptiam, Poetarum, & Philosophorum sibi contradicentium pugnam, eorumque de rebus Divinis inscitiam demonstrat; hic textum integrum Arati adducit, cujus hemistichium S. Paulus citat. Ostendit etiam, quantum his omnibus Prophetæ præsent. Historiam Creationis secundum Moysen narrat, & prolixè etiam per allegorias morales explicat. Notat sapienter, omnes orbis nationes septimanam, & diem septimum, quem Judæi sabbatum vocant, nume-

p. 91.

numerare. Post alia de Verbo Dei differens, ait: *Verbum Dei est Filius ejus, non eo modo, quo Poetae, & fabularum Auctores dicunt, Diis Filios esse, nempe modo humano progenitos, sed ea ratione, qua Veritas id de Verbo enarrat, quod semper in Deo fuit; nam antequam quidquam crearetur, erat ejus consilium, conceptus, & prudentia. Quando vero Deus omnia, quae decreverat, creare voluit, hoc Verbum prolatum genuit, primogenitum omnis Creaturae, quod non intelligas, ac si Deus remanserit Verbo suo vacuus, sed postquam genuit, semper cum eo conversatur.* Itaque Theophilus Verbum coaeternum Patri fatetur, at expressione, antiquis Theologis usitata, generationem nominat illam egressionem, per quam Filius extra se manifestatus est, quando Pater per ipsum Creaturas produxit. Subjungit; Deum Verbum ex Deo natum, a Patre mitti, quandocumque velit. Et iterum; tres dies, qui astrorum creationem praecesserunt, figuras esse Trinitatis Divinae, Patris, Verbi, & Sapientiae; sub nomine Sapientiae S. Spiritum indicat, omnis Sapientiae fontem. Hic notari potest, Theophilum omnium antiquorum primum voce Triadis, aut Trinitatis, usum fuisse, qua distinctionem Divinarum Personarum significaret. Inter alia quoque inquit; Deum hominem nec mortalem, nec im-

Saeculum II.
A. C. 180.

p. 100.

p. 94.

v. S. Thom.
2. 2. q. 45.
a. 1.

p. 103.

morta-

Sæculum II.
A. C. 180.

107. 112.

p. 126.

mortalem creasse, sed utriusque vitæ pacem, prout innato sibi libero arbitrio usus esset.

In libro tertio duplicem calumniam a Paganis confictam refellit, primo libros nostros sacros esse novos, & deinde in conventiculis talia a Christianis perpetrari, quæ omnes boni abominentur. Objectum hoc secundum retorquet, dum ex Poetis, Historicis, & Philosophis Ethnicis monstrat, quam perversis morum principiis, & pravis eorum criminum exemplis, quæ falso Christianis imponerentur, ipsorum Gentilium juventus instituitur, præsertim Deorum suorum, quo nihil efficacius, exemplo. Tum Legis Divinæ Sanctitatem ex Decalogo, Prophetarum effatis, & Evangelio ante oculos ponit, subditque: *Jam vos ipsos Judices invoco, an homines tali morum norma, & doctrina ab teneris unguiculis imbutos, cæco impetu vivere, horrenda Venere contaminari, & quod summa impietas esset, immolatorum infantum carnibus ventrem implere, cuiquam verosimile videri possit; homines inquam, quibus nec vestris gladiatorum spectaculis per Religionem adesse licet, ne humanæ cædis complices reputentur. Nec minus alia Gentilium refugimus solemnia, ne illarum rerum, quæ ibi cantantur, obscenitate aures nostræ, & oculi, modestiæ assueti, offendantur; si enim*

enim quæstio sit de dapibus humanis, in ludis vestris solemnibus Thyestes, & Te-reus propriam sobolem ori, & stomacho ingerere spectantur; si agatur, de adulteriis, ibi non hominum modo, sed & Deorum incestus suavi, & jucunda cantorum voce, quos multo ære publico remuneramini, celebrantur. Verum Christiani a tantorum scelerum vel sola cogitatione sunt remotissimi; continentia, & temperantia amantes sunt, unitatem matrimonii servant, castitatem colunt, injustitia exulat, vitia eradicantur, justitiæ studium viget, legem Dei observant, pietas super omnia habetur, Deum honorant, Dei gratiam custodiunt, eos verbum Dei regit, sapientia instruit, vita æterna remuneratur, Deus regnat.

Ut autem Theophilus de novitate nostræ Doctrinæ suspicionem amoveret, ipsorum profanorum auctorum testimonio probat, quam ignari antiquarum historiæ Græci fuerint, & quanto antiquiores Moyses, alique Prophetæ fuerint, si ætas illorum cum ætate Historicorum, & Poetarum comparetur; citat Manethonem Ægyptium, Menandrum Ephesum, & Berosum Chaldæum circa historiam Regum Tyri. Totam Chronologiam ex ordine refert, incipiens ab Adamo usque ad sua tempora, id est, Marcum Aurelium, quem annis novemdecim,

Sæculum II.
A. C. 180.

cim, & diebus decem imperasse dicit; tum computatis singularum Epocharum summis a Creatione Mundi usque ad Imperatoris Marci Aurelii obitum quinquies mille, sexcentos nonaginta quinque annos numerat. Hæc in tribus libris Theophili Antiocheni ad Autolyicum notatu dignissima fuere. Etiam commentarios in Proverbia, & quatuor Evangelia, quos conjunxerat, scripsit, præter alios tractatus breves, & elegantes, ædificandis Fidelibus aptissimos. Scripsit quoque contra *Hier. script.* Marcionem, & iterum contra Hermogenem, alium hæreticum sibi coævum; in hoc ultimo opere citat textus ex S. Joannis Apocalypsi.

§. XXI.

Hæresis Hermogenis.

Hermogenes erat pictor, & Philosophus; relictam Ecclesiæ Doctrinam cum Stoicorum opinionibus permutavit; Materiam æternam esse, & increatam dicebat, cui aliquando Dæmones essent reuniendi; ajebat etiam, corpus Jesu Christi esse in Sole; in Africa docuit Tertulliani tempore, sicut & Discipulus ejus Nigidius. In Galatia Seleucus, & Hermias eandem opinionem de materia æterna, & Deo coæva tenebant; præterea hominum animas ex igne, & vento constare, & ab Angelis creatas asserabant; Baptis-

Tertull. in Herm. c. 1. 2. & Præscr. Philost. de hæc. c. 2. c. 8.